

Nas tednik Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

10. leto / številka 31

V Celovcu, dne 30. julija 1958

Cena 1.50 šilinga

Tudi mi smo prizadeti

Kdor je v zadnjih tednih opazoval ljudi po naših mestih in vaseh, je moral ugotoviti presenetljivo mirnost. Kljub razburljivim vestem o revolucijah v peščenih državah Srednjega vzhoda, izkrcanjih ameriških čet v Libanonu, o pristanku angleških padalskih oddelkov v Jordaniji, o manevrih sovjetske vojske ob turško-iranski meji, celo kljub vestem, da so ameriška in sovjetska letala z atomskimi bombami stalno v zraku in samo čakajo na zadnje povelje, se nihče ni kaj dosti razburjal, čeprav je marsikomu bilo tesno pri srcu...

Ljudje tudi niso navalili na trgovine in gospodinjje niso začele delati zalog „za hude čase“, kot se jih spomnimo iz zadnjih dveh svetovnih vojn. Človek bi rekel, da so ljudje postali odporni proti političnim krizam, ki jih ne spravljajo več iz ravnotežja.

Pa ne samo pri nas. Prav te tedne je Koroška polna tujih gostov, obrežja naših jezer mrgole v pisani barvitosti kopalnih oblek. Kljub nemiru v svetovni politiki ni skoraj nikomur prišlo na misel, da bi preložil svoj dopust, odpovedal svojo že naročeno sobo v kakem hotelu ali penzionu v gorah ali ob jezeru. Ne, mirno je zapustil svoje mesto stalnega bivališča in uživa sončne dneve. Pri tem ga ni motil niti pogled na velikanse trebušaste jeklene ptiče, ki so minuli tedne preko vedrega avstrijskega neba prevažali vojake in orožje iz Zapadne Nemčije v Turčijo.

Tudi marsikateri naš koroški znanec preživlja svoj dopust kje ob južnem morju ali pa je šel na potovanje ali romanje.

In od drugod prihajajo podobna poročila. Že napovedani letni festivali se odigravajo nemoteno po prvotnih programih. Tako so se pred nekaj dnevi zbrali na Dunaju pevci z vsega sveta v lepi tekmi, kdo bo iz svojega grla izvil prijetnejše glasove. V Bruslju se obiskovalci iz celega sveta tajejo na svetovni razstavi, ki prikazuje napredek moderne tehnike in človeške kulture. Telovadci imajo svoje tekme, športniki raznih narodov merijo svoje sile, kot da bi bilo na naši zemlji vse v najlepšem redu.

Kakor je po eni strani razveseljivo, da ljudje ne zapadajo več histeričnim psihozam nenadnih razburjenj, bi pa bilo prav tako nevarno, ako bi si s samoprevarami zakrivali oči pred dejstvi.

In ta dejstva so tako resna, da se z njimi moramo baviti, da si moramo glede nekaterih temeljnih resnic današnjega položaja priti na jasno.

Dejstvo je, da živimo v svetu, ki je zaradi tehničnih pridobitev postal ena celota, en živ organizem. Z modernimi letali lahko v nekaj urah preletiš kontinente in danes je Bagdad prav tako blizu kot Balkan. Samo toliko in toliko minut poleta več.

Razmerno blagostanje, ki smo ga vsi deležni danes v Evropi rado uspava, podobno kot obilno kosilo. In v taki prijetni sitosti človek res nerad misli na pomanjkanje, kri, grozote moderne vojne, ki si jih — po samih desetih letih odkar je končala Hitlerjeva pošastna pustolovščina — niti predstavljati ne upamo in bi proti njej druga svetovna vojna bila prava malenkost.

In kljub temu se moramo zavedati, da živimo v svetu, ki je zaradi razdelitve v dva velika tabora z različnim družabno-političnim ustrojem, sam v sebi duhovno razklan. Na eni strani demokratična svoboda in spoštovanje človeške osebnosti in duhovnih vrednot, na drugi strani pa trdi režim totalitarizma, ki je, kljub nekaterim razlikam v marksistični teoriji, zgrajen na oboževanju snovi, na brezobzirni sili, kateri se mora vse pokoriti in ki ji je posameznik samo del velikega, morda kolosalnega, a brezdušnega stroja.

Iz tega spoznanja se pa prav za nas, ki živimo na robu teh dveh velikih blokov, izhajajo gotove posledice in dolžnosti. Predvsem se moramo zavedati dragocenosti vrednot, ki jih uživamo, ne toliko po lastni zaslugi, temveč po dobroti Tistega, ki vodi usodo narodov. Moramo zato biti hvaležni, obenem pa se jih moramo izkazati vredni. Naše sile so premajhne, da bi mogli preobračati red na svetu. So pa zadosti velike za to, da pridobitve naše svobode varujemo in jih naprej izpopolnjujemo. In prav s tem bomo tudi tistim, ki so manj srečni, na neprisljfen način kazali pot k tistim večnim vrednotam, ki so preživele vse vojne, revolucije, države in vladarje.

Dvoboj z diplomatskim notami

Eisenhower: Le počasi... Hruščev: Vse gre prepočasi...

Sovjetski ministrski predsednik Hruščev je nevoljno odgovoril na note zapadnih državnikov glede vrhunske konference o Srednjem vzhodu, ki bi se naj po angleškem predlogu vršila v začetku meseca avgusta v okviru Združenih narodov. Ameriška vlada pa je še pristavila, da naj ta sestanek vrhovnih državnikov Varnostni svet združenih narodov ustrezno pripravi.

Hruščev v svojem odgovoru odklanja sestanek v okviru Združenih narodov, prav posebno pa v okviru Varnostnega sveta ter zahteva takojšnji sestanek šefov vlad štirih velikih velesil.

V svojem odgovoru angleškemu ministrskemu predsedniku McMillanu obtožuje Hruščev Amerikance, češ, da hočejo pridobiti na času in med tem ustvariti v Libanonu nova dejstva v senci atomskih bomb.

Po izkrcanju v Libanonu in Jordaniji je sedaj potihnil hrušč orožja. Tudi ni nič več slišati o velikih sovjetskih manevrih in ameriška reakcijska letala sedaj tudi mirno čepa na letalonosilkah.

Hruščev izkorišča neugodni položaj, v katerega so se pred svetovno javnostjo spravili Angleži in Amerikanci s svojo oboroženo intervencijo na Srednjem vzhodu. Je sicer nekrvava in so se anglo-ameriški vojaki izkrcali na poziv zakonitih vlad, vendar minili so časi, ko so velesile delale red po tujih državah z vojnimi ladjami in bataljoni. Hruščev pa računa tudi na ljudsko pozabljenost, kajti „intervencija“ sovjetskih čet na Madžarskem je bil nekaj popolnoma drugega. Na to nas spominjajo ruševine v Budimpešti in številne črne oblečene ženske na Madžarskem.

Pomirjevalec Murphy ima težave v Libanonu

Ameriška vlada je poslala v Beirut, prestolnico Libanona, svojega državnega podtajnika Roberta Murphyja, ki velja za strokovnjaka za probleme Srednjega vzhoda. On naj sedaj tam kot „zvezni organ“ med ameriškim vojaškimi četami v Libanonu in tamošnjo vlado na lep način pripravi libanonske politike k pomirjenju in slogi. Treba je predvsem najti naslednika sedanjemu državnemu predsedniku Chamounu, čigar uradna doba poteče v kratkem. Chamoun bi sicer hotel še enkrat kandidirati, vendar ima v deželi samj mnogo osebnih nasprotnikov tudi v krogih, ki so zapadno usmerjeni. Tudi ti so z nevoljo sprejeli izkrcanje ameriških čet, kajti tuji vojaki, pa naj pripadajo še tako prijateljski državi, niso nikjer priljubljeni.

Sovjetski in Nasserjevi agenti ta položaj spretno izkoriščajo in Murphy še ni mogel

najti moža, ki bi bil voljan v sedanjih okoliščinah sprejeti državno predsedstvo, obenem pa bi imel toliko zaslombe med poslanci libanonskega parlamenta, da bi dobil potrebno večino glasov. (Sovjeti so imeli na Madžarskem lažje delo: Enostavno so postavili Kadarja, moža svojega zaupanja, na čelo vlade in kdor ga ni ubogal, je že vedel kaj ga čaka...)

Od Nasserja podpihovanji uporniki so znova začeli s terorističnimi akcijami. Tako je na neki gorski cesti bil poskušen atentat na zmernege libanonskega ministrskega predsednika Samija Solha. Peklenski stroj je sicer pri eksploziji povzročil smrt šestih Solhovih spremljevalcev, on sam pa je ostal po srečnem slučaju nepoškodovan. Ta incident je Murphyjevo nalogo zelo otežil.

Fanfani ima svoj načrt

Pred kratkim od parlamenta potrjeni italijanski ministrski predsednik Fanfani je takoj po izbruhu krize na Srednjem vzhodu pisal pismo ameriškemu državnemu predsedniku Eisenhowerju in britanskemu ministrskemu predsedniku McMillanu. Predložil jima je širokopotezen gospodarski načrt, ki bi naj pomagal zaostalim deželam Srednjega vzhoda iz sedanje revščine. On meni, da so lakota, revščina in nered najboljši zavezniki komunizma in najboljše gnojilo za rast pretriranega nacionalizma, pa tudi za komunistične revolucije.

Ameriški vladi so se zdeli Fanfanijevi predlogi tako zanimivi, da je italijanskega državnika povabila v Washington na podrobnejše razgovore o tej zadevi.

Italija se nahaja glede držav Srednjega vzhoda v srečnem položaju, da nima ondi

več kolonialnih interesov. Po drugi svetovni vojni so zmagoviti zapadni zavezniki Italiji pobrali njene severnoafriške kolonije. Od takrat so se njeni stiki z arabskimi državami zelo izboljšali. — Fanfani je vabilo ameriške vlade sprejel in je odletel preko Atlantika.

Veleposlanik Zemljak je obiskal Koroško

Jugoslovanski veleposlanik na Dunaju, profesor Zemljak je ta teden uradno obiskal Koroško. V spremstvu tukajšnjega jugoslovanskega generalnega konzula Borisa Trampuža je obiskal deželnega glavarja Ferdinanda Wedeniga ter druge predstavnike oblasti. Deželni glavar je goste pridržal na kosilu.

Zanimivosti Raabovega bivanja v Moskvi

Po povratku iz Moskve so reporterji avstrijskega radia, televizije in časopisja stavili zveznemu kanclerju ing. Raabu nekaj vprašanj.

Zvezni kancler, se je sprva branil, češ, da nima nič pripomniti k temu, kar je zapisano v uradnem sporočilu avstrijske in sovjetske vlade. Novinarji pa niso odnehali in ga končno le pripravili k temu, da je povedal nekaj ne baš odločilnih, a vendar zanimivih podrobnosti o svojem bivanju v Moskvi. Tako je na vprašanje ali so v Moskvi predlagali Dunaj za kraj, kjer bi bila vrhunska konferenca, odvrnil, da je za ta predlog izvedel šele iz dunajskih časopisov pred pol ure. Tudi glede Srednjega vzhoda je kancler duhovito zavrnil radovedne novinarje. Dejal je, da mu je Hru-

ščev sicer držal dolgo predavanje o Srednjem vzhodu, na koncu pa mu je naš kancler odvrnil, da je to vprašanje, ki zadeva velesile, ne pa malo Avstrijo. Poleg olajšanja bremen glede dobav petroleja pa je velik uspeh potovanja avstrijske vladne delegacije v Moskvo v tem, da bo sovjetska vlada dovolila povratek tistih bivših Avstrijcev, ki so še ostali v Sovjetski zvezi, pa se žele vrniti domov. Nekateri so tam še iz časa prve svetovne vojne. Novinarji so ga še vprašali, zakaj je v Moskvo vzel tako veliko spremstvo, to je podkanclerja dr. Pittermanna, zunanjega ministra ing. Figla, državnega tajnika dr. Kreiskega, je pa po drugi strani v Ameriko potoval kar sam. Ing. Raab se je hudomušno nasmehnil: „Ker sem se tam manj bal...“

- K R A T K E V E S T I -

PRVO RAKETO PROTI LUNI namestavljajo izstreliti Amerikanci iz njihovega raketnega oporišča Cap Canaveral dne 17. avgusta, poročajo iz Združenih držav. Ta dan so izbrali zaradi tega, ker se takrat luna najbolj približa naši Zemlji in sicer na „pičlih“ 350.000 kilometrov. Pravijo, da bo raketa sestavljena iz štirih stopenj, ki bodo ena za drugo stopile v pogon tako dolgo, da bo raketa prispela v gravitacijsko (težnostno) območje lune in nato krožila nekaj časa okrog nje, podobno kot kroži mesec okrog naše Zemlje. Ko bo pa izgubila potrebno hbrzino, bo pa po predvidevanjih učenjakov ta raketa padla nazaj proti zemlji, vendar bo ob vstopu v zračno plast, ki obdaja naš planet, po vsej verjetnosti zgorela kot dosedaj vsi „sputniki“.

ŠTIRI UMETNE LUNE krožijo sedaj okrog naše Zemlje, kajti Amerikanci so minulo soboto uspešno izstrelili svojega „Explorerja IV“. Tako se zdaj vrtijo okoli naše mamke Zemlje trije mali ameriški sateliti in en velik ruski.

TRIJE MILIJONI PREBIVALCEV so v zadnjih letih pobegnili iz Vzhodne Nemčije na ozemlje bonnske republike.

ŠTIRIMOTORNO LETALO JE IZGUBILO EN VIJAK (propeler) sredi Atlantskega oceana in pilot je že mislil zasilno pristati sredi morja, kar bi se bržkone slabo končalo za 53 potnike, ki so bili na krovu letala. Zato se je pilot odločil, da poskusi s samo tremi motorji doseči najbližje letališče, ki pa je bilo oddaljeno 800 kilometrov. Pilot je takoj oddal radijski znak, da je v nevarnosti, nakar je kmalu prispelo drugo letalo in spremljalo poškodovanega „jeklenega ptiča“ pričakujoč, da bo zdaj pa zdaj zdrknil v vodo, kajti trije motorji so ga le s težavo vzdrževali v zraku. Kljub temu je poškodovano letalo srečno doseglo neko ameriško vojaško letališče na Novi Fundlandiji. Potniki, ki so morali prestat šest ur v negotovosti med življenjem in smrtjo, so si oddahnili, ko je letalo varno pristalo na trdnih tleh.

USTRELITI SO MORALI LEVINJO CORO, ki je pred nekaj tedni ušla svojemu gospodarju, nekemu zapadnonemškemu fotografu. Pet mesecev stara levinja se je podala naravnost v visoke hribe, sledeč najbrž sedaj splošni hribolazniški modi. Kljub vsem naporom je niso mogli izslediti. Zadnje dneve se je klatila v višini 2200 metrov blizu Zugspitze, kjer je začela s svojimi zobmi šavsati po mimoidočih turistih, vendar ni nobenega huje poškodovala. Za vabo so ji nastavili celo mladega cirkuškega leva, vendar se Cora ni pustila ujeti. Ko je videla, da je obkrožena, se je pripravila na bojni naskok proti svojim zasledovalcem. V tem pa jo je podrl strel.

Dijaški sestanek

bo v nedeljo, dne 10. in v ponedeljek, dne 11. avgusta v Šmihelu pri Pliberku.

V nedeljo, dne 10. avgusta bodo študentje s Plešivca priredili igro

„RDEČI KROZEK“

pri Šercerju. Bosta dve predstavi in sicer ob 8. uri popoldne in ob 8. uri zvečer.

Vabimo vse dijake, da se sestanka udeležijo. Odrasle pa prisrčno vabimo na igro.

Študentje

Romanje na Visoko Bistrico

(pri Svincu)

Na praznik Velike Gospojnice — 15. avgusta — bo tu vsakoletni romarski shod. Prva sv. maša z blagoslovom bo ob 7. uri, druga za Djekšane ob 9. uri, nato pa slovesno sv. opravilo s pridigo in pranganjem. Spovedovanje v obeh jezikih bo ob 6. uri zjutraj nadalje. Romarji iz okolice, posebej še oni iz Rožne doline, iskreno povabljeni k Materi božji na Visoko Bistrico.

Politični teden

Po svetu . . .

Zopet povodenj diplomatskih not

Prah, ki so ga dvignili dogodki na Bližnjem vzhodu se sedaj počasi polega. Težiče dognanja se je zopet preneslo na diplomatsko polje, kjer se je zdaj zopet vsula poplava diplomatskih not. Šefi vlad pošiljajo eden drugemu razne predloge glede bližnje vrhunske konference, med tem pa se med prestolnicami obeh blokov vršijo interna posvetovanja za skupno stališče na morebitni vrhunski konferenci, katere delokrog bi naj bil omejen vsaj zaenkrat na Srednji vzhod. O tem več na prvi strani.

Dulles potuje

Ameriška intervencija na Srednjem vzhodu je povzročila precejšen nered med atlantskimi zavezniki. Edini, ki Amerikance v tej zadevi podpirajo, so Angleži, ki so se istočasno izkrcali tudi v Jordaniji in Libiji. Francozi so — kot običajno užaljeni —, ker jim Amerikanci niso nič povedali kaj nameravajo in je De Gaulle zvedel za izkrcanje iz časopisov pri zajtrku. Kaj posebnega on sicer ne bi mogel pomagati, ker ima lastnih skrbi dovolj in je sam pomoči potreben. Eden, ki tudi ni bil obveščen o ameriskem izkrcanju, je bil zapadnonemški kancler Adenauer, ki pri tem ni prikrival svoje nevolje, češ kak pomen pa še potem sploh ima biti v Atlantskem paktu, če vsak lahko dela kar hoče.

Amerika pod Adenauerjevo streho

Da pomiri Pariz in Berlin se je ameriški zunanji minister pred kratkim sestal z generalom De Gaullejem v Parizu. Prejšnji teden pa je prišel v Bonn, kjer ga je na letališču sprejel sam kancler Adenauer. Pri pristanku letala, s katerim je prispel Dulles, je lilo kot iz škafa. Adenauer si te prilike ni pustil uiti in je prijazno vzel ameriškega zunanjega ministra pod svoj dežnik rekoč: „Sedaj bom pa jaz vzel Združene države pod svojo streho“, nakar mu je Dulles odgovoril, da „prijatelji stopijo skupaj kadar dežuje, kajti sicer zmoči vse.“ V ameriškem časopisju Adenauerjevo duhovitost niso vzeli za znamenje skromnosti. Kljub nebaš zavidanja vrednem položaju ameriške diplomacije v tem trenutku, si je težko predstavljati Nemčijo, kot „zaščitnika“ Amerike.

Položaj na Srednjem vzhodu pa povzroča skrbi tudi Bonnu. Bojijo se namreč, da utegne nova vlada v Iraku, katero namerava Zapad zaenkrat pustiti na miru, priznati Vzhodno Nemčijo, kar bi na široko odprlo vrata toku priznanj tudi drugih s strani držav.

Zato se je zapadnonemški poslanik v Iraku pohitel, da je takoj navezal stike z revolucionarno vlado, ne da bi počakal na skupno stališče zapadnih zaveznikov do tega vprašanja.

Nemir na Srednjem vzhodu pa se sedaj prenaša na sosednje predele.

V Alžiru

so uporniki zopet vprizorili nekaj bombnih atentatov, ki so zahtevali štiri smrtne žrtve in 37 ranjencev. Izgleda, da so uporniki dobili pogum zaradi uspelega puča v Iraku in z novo šilo delajo težave Francozom. Predvsem poskušajo s tem odvrniti Francoze od namere, da bi se priključili kakim morebitnim ameriško-angleškim podvigom proti Nasserju, ki velja za idejnega povzročitelja vsega nemira na Bližnjem vzhodu.

Tudi

Na Cipru

so izbruhnili novi izgredi med Grki in Turki ter je bilo na obeh straneh nekaj mrtvih. Grško osvobodilno gibanje EOKA je po cellem otoku razstrosilo letake, ki zahtevajo „odhod angleških tlačiteljev“. Ciper je sedaj glavno oporišče za angleške čete v Jordaniji in z novimi nemiri hočejo ciprski Grki pripraviti Angleže k večji popustljivosti.

Atomi, rakete in mir

Iz Pacifiškega oceana pa je prišla vest, da so ondi Amerikanci izvedli že 14. atomski poskus letošnje poletne eksperimentalne serije pri atolu Enivetok.

Znanstveni aparati na Japonskem, pa tudi pri nas na Koroškem so ugotovili, da se je radioaktivnost v zraku zelo povečala, vendar zaenkrat ni škodljiva človeškemu zdravju.

V Pekingu pa je veliko zborovanje predstavnikov komunistične Kitajske sklenilo svoje vojaške sile reorganizirati tako, da bodo sposobne za atomsko vojskovanje in jih oborožiti z daljnometnimi raketami.

Sredi tega nemirnega sveta pa v Ženevi zasedajo kar naprej atomski znanstveniki zahodnega in vzhodnega bloka. Govore o atomih, o radioaktivnosti, izmenjavajo si matematične formule in se med seboj v tem svojem skupnem jeziku dobro sporazumevajo. Pravijo, da so se že zedinili glede tega, da je z preiskovalnimi aparati moderne znanosti moč kontrolirati vse atomske eksplozije na tej naši zemlji. To bi naj bil prvi korak k atomski razorožitvi.

. . . in pri nas v Avstriji

Uspeh v Moskvi

Zadovoljnega obraza je minuli ponedeljek stopil z letala v Schwechatu zvezni kancler ing. Raab, ki se je pravkar pripehljal z letalom iz Moskve. Za vzrok zadovoljstva so vsi vedeli. V Moskvi je podpisal s sovjetsko vlado sporazum, ki prinaša Avstriji znatno olajšanje obveznosti dobav petroleja, ki jih predvideva državna pogodba. Raab je Hruščeva po vsej priliki dobil dobre volje, kljub izkrcanju Amerikancev v Libanonu in drugim homatijam v mednarodni politiki. Nekateri pa pravijo, da je ravno izkrcanje vzrok dobre volje Hruščeva. Pravijo namreč, da se je mnogokrat laže kje izkrcati vojake — v mirnem času seveda, kot jih potem vkrcati. To se je že pokazalo na Koreji. Pa kakorkoli že, pogajanja v Moskvi so bila zelo kratka in do sporazuma je zlahka prišlo. Vendar, ako natančneje pregledaš njegova določila, zadeva ne izgleda tako rožnata kot na prvi pogled. Avstrija bo namreč morala ves petrolej promptno dobaviti kot predvideva državna pogodba, ker ga je sovjetska vlada namreč že prodala naprej svojim vzhodnoevropskim satelitom. Pač pa bo sovjetska vlada, da olajša bremena, ki so bila Avstriji naložena z državno pogodbo, dobavila slednji 3 in pol milijona ton sovjetskega petroleja v določenih obdobjih. Upati je samo, da bo sovjetska vlada ves čas trajanja teh obrokov ostala tako dobro razpoložena proti Avstriji. To bo gotovo odvisno tudi od Avstrije in v tem grmu tiči zajec . . .

Na Zapadu nevoljni

Na Zapadu vesti o prijateljskem sporazumu v Moskvi niso sprejeli s posebnim navdušenjem, kajti v tem vidijo, da Avstrija kljub izjavam, da je njena nevtralnost samo vojaška, da pa je s srcem na strani Zapada, počasi leze le nekam bolj v stran. Sicer pa je Zapad v zadnjih časih avstrijska srčna čustva izpostavil precejšnjim preizkušnjam: V Ameriki Raab ni dosegel nobenih posojil, ampak so ga opozorili, da naj Avstrija najprej izpolni pogodbo o povrnitvi rafinerij bivšim anglo-ameriško-francoskim lastnikom, dalje je moral poslušati zahteve judovskih organizacij po

povrnitvi škode žrtvam nacističnega preganjanja. Za nameček so pa ameriška letala tik pred Raabovim odletom v Moskvo, kršila avstrijsko nevtralnost.

Raab bo svojim zapadnim prijateljem zlahka odgovoril, da je treba odtrgati hruške s tistega drevesa, čigar lastnik ti to dovoli in da je on vedno pripravljen pogajati se tudi z zapadnimi prijatelji. Pa zaradi tega ni pričakovati kakih resnejših zapletljajev, ker težijo državniške velesil vse drugačne skrbi.

V gospodarstvu: »Dnarec ni«

Vsekakor je prav danes, ko se v gospodarstvu obetajo resnejši časi, vsaka olajšava bremen razveseljiva. Prav posebno pa je razveseljiva določba moskovskega protokola o razširitvi trgovinskega prometa med obema državama. Spričo sedanje ostre borbe na svetovnem trgu, ki jo je povzročil zastoj v ameriškem gospodarstvu, je razširitev avstrijskega izvoza na vzhod toliko več vredna.

Toda izgleda, da so v Avstriji že na delu ljudje, ki bi radi čimprej porabili denar, ki ga je kancler Raab prištel v Moskvi. Tako sta vojni minister Graf in njegov socialistični državni podtajnik Stephani oba soglasno in na ves glas zahtevala povečanje vojaških izdatkov. Stephani je celo zahteval „odpravo omejitev“, ki jih glede oborožitve določa državna pogodba. Nekateri časopisni komentatorji so v tem že videli namig, da se mora tudi Avstrija oborožiti z atomskimi bombami. Ker jih sama ne izdeluje, bi jih morala seveda kupiti. To namerava menda storiti Švica, vendar ta država večja in mnogo bolj bogata kot Avstrija. In potem še drugo vprašanje, kje kupiti te bombe: Pri Rusih ali pri Amerikancih?

Pa upajmo, da na ta vprašanja ne bo treba nikdar dati resnega odgovora, kajti „dnarec ni, dnarec ni“, pravi finančni minister in kadar teh ni, je vse drugo govorjenje mlačna prazne slame.

Primanjkljaj bo večji

Finančni minister Kamitz je namreč pred kratkim napovedal, da leto 1958 v finančnem pogledu ne bo izteklo tako rožnato, kot se je doslej splošno pričakovalo.

Znano je, da je naš finančni minister zelo previden pri cenitvah bodočnosti in je doslej vedno predvideval manjše državne dohodke, kot so potem v resnici bili. Sedaj računa s primanjkljajem, ki bo za dve milijardi šilingov večji, kot je bilo predvideno.

Padeč cen raznih industrijskih surovin na svetovnih tržiščih je prizadel tudi nekatere panoge avstrijske industrije in sicer predvsem kemično stroko. Tako so začle v resne težave tovarne na Ziljici in v Podklostru, pa tudi svinčeni rudniki v Plajberku.

Avstrijski izvoz je v zadnjih mesecih precej zastal in je le tujski promet, ki letos presega vsa prejšnja leta, izravnal plačilno bilanco z inozemstvom v našo korist. Toda kot znano, je pa prav tujski promet najbolj občutljiva panoga v primeru gospodarskih težav, ker se pač vsakdo najprej omeji izdatke svojega dopusta.

Kmalu bo Koroški sejem odprl svoje duri

Priprave za letošnji Koroški velesejem gredo proti koncu. Na razstavišču obrtniki, aranžerji in delavci dovršujejo razstavne paviljone, pripravljajo šotore in stojnice. „Ne gre samo za ohranitev tega, kar je bilo ustvarjenega, temveč za pripravo za bodočnost, ko bo tudi Avstrija vključena v nastajajoči veliki skupni evropski gospodarski prostor,“ je v svojem otvoritvenem govoru domačim in tujim novinarjem na razstavišču dejal minulo soboto predsednik Koroškega velesejma, mestni svetnik g. Rudolf Novak.

Na 70.000 kvadratnih metrih odprtega razstavišča ter na 40.000 m² pokritega razstavišča bo letos razstavilo svoje izdelke skupno 821 razstavljalcev, med katerimi je 65 inozemcev. Samo pri jugoslovanski kolektivni razstavi, ki bo nameščena v lepem, lani zgrajenem lastnem paviljonu (delo arhitekta Mihevc), bo sodelovalo 31 podjetij, večini iz Slovenije. Tudi mesto Trst se bo udeležilo velesejma z razstavo, ki bo pokazalo vlogo tržaškega pristanišča v koroškem in tudi avstrijskem lesnem gospodarstvu.

Razstavni prostor je sedaj v celoti zase-

den in velesejmska uprava mora nove prošnje za prostor zavračati. Seznam razstavljalcev obsega industrijsko obrt, poljedelstvo in gozdarstvo. V tej zvezi je treba posebej omeniti razstavo borovelskih puškarjev, te domače obrti, ki letos obhaja 400-letnico obstoja in si je pridobila svetovni sloves. Umetno ustvarjen gozd, ki ga saditi gozdni mojster ing. Auer, lepo napreduje in bo vsakemu gozdnemu posestniku nudil nazorno sliko, kako je treba negovati gozd in z njim gospodariti, da prinaša največji dobiček.

Predaleč bi nas vodilo, ako bi naštevati posamezne razstave, kajti kar 11 posebnih razstav bo letos nudil velesejem.

Dobro je oskrbljeno tudi za razvedrilo in komur se bo zahotelo, se bo na razstaviščnem parku lahko vozil celo z — letelimi krožniki!

Uradniki in funkcionarji velesejma, s predsednikom mestnim svetnikom Novakom, direktorjem Guttschmarjem in tiskovnim referentom mag. Schneiderjem na čelu imajo te dni polne roke dela, da bo letošnji velesejem kar najbolj skrbno pripravljen.

SLOVENC

doma in po svetu

Prof. Vogelink - rektor ljubljanske univerze

Za novega rektorja ljubljanske univerze je bil izvoljen dr. Dolfe Vogelink, profesor pravno-ekonomske fakultete, za prorektorja pa dr. Božidar Lavrič, profesor medicinske fakultete.

Mašniški jubilej č. g. dr. J. Kolariča

V nedeljo, dne 30. junija je praznoval 30-letnico svojega mašništva č. g. J. Kolarič, ki že več let uspešno vodi slovensko župnijo Marije Pomagaj v Torontu v Kanadi. Ondi se je po vojni že naselilo lepo število Slovencev, ki se zbirajo okrog svoje cerkve v daljnji deželi onstran morja, ki je postala njihova nova domovina. Č. g. dr. Kolarič je ob sodelovanju in pomoči svojih krščanskih faranov zgradil lepo župnijsko cerkev in obsežno dvorano. Pri slovesni službi božji, ki jo je daroval jubilar, mu je pridigal p. Fortunat Zorman OFM iz Lemonta (USA). Jubilar se je spomnilo tudi kanadsko časopisje in je list „The Canadian Register“ prinesel njegovo sliko in življenjepis.

Desetletnica „Družabne pravde“

Desetletnico svojega obstoja je praznovala v Buenos Airesu „Družabna pravda“. Ta organizacija združuje katoliške socialne delavce in izdaja svoj list, v katerem obravnava strokovna vprašanja delavstva ter njih zaščite, pa tudi socialna vprašanja širšega značaja. Jubilej so proslavili s sveto mašo, nato pa še s proslavo v Slovenski hiši v ulici Ramon Falcon v Buenos Airesu. Tajnik organizacije g. Jan je podal zgodovino nastanka in delovanje te organizacije.

Izdala je doslej 108 številčk svojega glasila, sodelovala je pri izvedbi petih socialnih tednov v Argentini, organizirala je številne študijske krožke. Založila je več brošur in znanstveno delo dr. Ivana Ahčina: „Sociologija in socialna ekonomija“. Ob zaključku akademije je bil dr. Ivan Ahčin izvoljen za častnega predsednika te organizacije.

Novomašniki v Sloveniji

Na praznik sv. Petra in Pavla, prvaka apostolov, je škof msgr. Anton Vovk posvetil v ljubljanski stolnici letošnje novomašnike iz vseh slovenskih škofij. Posvečeni so bili:

Iz mariborske škofije: Brecl Franc iz št. Janža pri Velenju, Cimerman Jožef iz Veržaja, Gračner Jožef iz Sv. Jurija pri Celju, Poredoš Martin iz Beltincev v Prekmurju, Pucko Pavel iz Bogojine v Prekmurju, Zalar Jožef iz Slovenskih Konjic.

Iz ljubljanske škofije: Bohinc Anton iz Javorja nad škofjo Loko, Krivec Janez iz Mengša, Mrvar Jožef iz Žuženberka, Oražem Alojzij iz Sodražice, Oražem Ciril iz Dolenje vasi pri Ribnici.

Iz Sloveniji priključenega dela goriške nadškofije: Batič Angel iz Lokavca pri Ajdovščini, Černigoj Slavko iz Šturij, Tušar Janko iz Cerkna, Bric Bogdan iz Dornberka.

Iz Sloveniji priključenega dela tržaško-koprške škofije: Bole Franc iz Knežaka in Premrl Janko iz Smihela pod Nanosom.

Lepo priznanje dr. Niku Kuretu

Ocenjevalna komisija „Mednarodnega nagradnega fonda za narodopisje Giuseppe Pitre“ v Palermu (Italija) podeljuje vsako leto znanstvenikom na narodopisnem področju nagrade za njihovo življenjsko delo, poleg tega deli posebne nagrade za razprave o ljudski medicini in narodopisju. Letos je prejel nagrado za življenjsko delo italijanski narodopisec Giuseppe Ciccaro, ki si je s svojo knjigo „Zgodovina folklor v Evropi“ pridobil mednarodno priznanje. Med nagrajenci za najboljše razprave iz narodopisja je letos tudi dr. Niko Kuret, znanstveni sodelovalec narodopisnega oddelka Slovenske akademije znanosti in umetnosti, za njegovo razpravo: „Aus der Maskenwelt der Slowenen“, ki je bila izšla leta 1955 v zborniku „Masken in Mitteleuropa“ na Dunaju. Dr. Niko Kuret prihaja tudi večkrat na Koroško in je priznan strokovnjak za koroško folkloro.

Štirji srebrnomašniki iz Slovenske Benečije

Letos obhajajo 25-letnico mašništva štirje slovenski duhovniki iz najbolj zapadnega dela slovenskega jezikovnega ozemlja, Slovenske Benečije, ki je že leta 1866 pripadla Italiji, a se ondi še danes glasi slovenska beseda. Leta 1933 so iz semenišča v Vidnu (Udine) izšli štirje novomašniki: sedanji župnik v St. Lenartu Angel Kračina, župnik v Dreki Valentin Birtič, župnik v Matajurju Paskval Gujon in č. g. Caharija, župnik v Ukvah.

Tudi eno novo mašo so imeli letos Beneški Slovenci. V cerkvi presv. Srca Jezusovega v Skrutovem v šentlenarški fari je zapel svojo prvo daritev č. g. Pavel Kavčič iz Hlaste.

Nemirni Srednji vzhod

revščina in pesek ter petrolej in bogastvo

Srednji vzhod stoji danes v ospredju mednarodne politike. Dogodki, ki so se v zadnjih tednih tam odigrali, so spravili človeštvo na rob nove svetovne vojne. Zato smo za naše bralce zbrali nekaj podatkov o deželah Srednjega vzhoda in o arabskem ljudstvu, ki tam živi in težavah, ki ga tarejo.

Srednji vzhod je dežela vetra, peska in zvezd. Oblivata ga na severu Sredozemsko in na jugu Arabsko morje. Razteza se na 1.616.530 kvadratnih miljah zemeljske površine. Povečini so to divje puščave, v kateri ogromne daljave peska prekinjajo tu pa tam rodovitne doline, oaze (zelenice), v katerih se na robovih pesek zajača v rastlinje, ter strme in visoke gorske verige. Večina obalnega pasu je golo skalovje, razen ob sredozemski obali, ki je posejana z oranžnimi in limonovimi gaji ter visokimi, pozibavajočimi se datljevimi palmami.

Velikanska puščava med dvema morjema

Od severa proti jugu meri arabski Srednji vzhod približno 1800 milj, dočim je njegova širina od vzhoda proti zapadu 1500 milj. Tvori približno obliko velikega osmerokotnika. Razdeljen je potem na vrsto arabskih držav, med katerimi je glavna Zedinjena arabska republika (to je zedinjeni Egipt in Sirija), Irak, Jordanija, Saudijska Arabija ter Libanon, po površini najmanjša, a najbolj pcevropljena arabska država.

Poletja so vroča in suha. Suhe so tudi zime, obenem pa mrzle. Kadar potegne veter, in ta piha zelo pogosto, dviga v zrak oblake peska, ki človeku jemljejo sapo. Vzdušje sredozemske obale je podnebje milejše. Oblikovitost pokrajine se pogosto zelo močno spreminja. Ozemlje Egipta, kjer živi največ arabskega prebivalstva (23 milijonov) je v resnici le zelenica, ki jo je iztrgala puščavi reka Nil, nositeljica rodovitnosti, kajti kjer je voda, tam je tudi zelenje in življenje.

Arabski polotok, ki povečini pripada Saudijski Arabiji, je pa visoka gola planota, kjer se kamenje umika pesku in ta zopet kamenju. Šteje 6,5 milijonov prebivalcev, povečini pastirskih plemen.

Sirija je suha, neobdelana divjina, katere prestolnica Damask pa leži sredi rodovitne oaze. Šteje okrog 4 milijone duš.

Libanon je pretežno gorska dežela, ki pa ima rodovitne doline in obalni pas ob Sredozemskem morju je vrt, podoben paradizu. Zato je Libanon do pred kratkim veljal za „švico“ Srednjega vzhoda, posebno zato, ker so njegovi prebivalci (1 in pol milijona) tudi v civilizacijskem standardu daleč pred ostalimi Arabci. Dobra polovica jih je krščanske vere.

Irak je valovita, a gola dežela, na katero žge vroče sonce, le dve reki, Evfrat in Tigris prekinjata puščavo s širokim trakom rodovitne zemlje na obeh bregovih. Tudi tu je voda blagoslov za deželo. Šteje blizu 5 milijonov prebivalcev.

Jordanija je pusta peskovita dežela. Ima poldrugi milijon prebivalcev, od katerega je blizu 1 tretjina beguncev iz Palestine.

V Perzijskem zalivu Arabskega morja pa leži nekaj drobnih puščavskih dežel, ki jim vladajo šejki (Kuwait, Bahrein in

Quatar.) Njih edino bogastvo je petrolej. Na tej pusti zemlji živi skupno 46 milijonov ljudi, ki so sicer razdeljeni med različna plemena in države, pa se vendarle smatrajo za en narod, za Arabce. Druži jih tudi vera, to je islam, kateremu pripada 95% prebivalcev. Le v Libanonu živi, kot smo že omenili, znatnejša skupina krščanskih Arabcev. Arabci se prištevajo k semitski rasi, podobno kot Židje, čeprav jih od Židov loči naravno smrtno sovraštvo. Židje, ki so si po odhodu Angležev leta 1946 na področju Palestine, Svete dežele, ustanovili svojo državo, so v resnici le otok v arabskem morju. Na približno 8000 kvadratnih miljah živi 2 milijona Judov. Deloma so to naseljenci, ki so v teku zadnjih petdeset let naselili v Palestini, sledeč pozivu zionističnega gibanja. Večji del pa je prišel tja po drugi svetovni vojni. So to povečini evropski Židje, ki jih Hitler ni utegnil pomoriti v plinskih pešeh koncentracijskih taborišč. Judje so morali za svojo državo izbojevati krvavo vojno z Arabci. Približno pol milijona Arabcev je moralo zapustiti Palestino. Sedaj žive kot begunci v Jordaniji in v obalnem pasu pri Gazi. Da

ZDRAVNIK SVETUJE

(Nadaljevanje in konec)

V splošnem pa moram pripomniti da kratkodobno in razumno sončenje jako ugodno vpliva na telo. Svetloba, ki jo telo vpija ali absorbira, posega najbolj v življenjsko dogajanje, oziroma v presnovo organizma. Dolgovalovni žarki, to so rdeči, spojeni z ultrardečimi, segrevajo telo in razširjajo krvna obtočila. Čim krajši so svetlobni valovi, tem jačji so kemični pojavi. Modro žarkovje učinkuje blagodejno na presnovo preko gotovih kemičnih snovi, to je takozvanih fermentov v organizmu. Ultravioleto žarkovje, ki je za človeško oko nevidno, vpliva fotokemično na beljakovine, na toščaste tvarine in na maščobo telesa. Ultravioleto žarki tvorijo antirahitični vitamin D, pospešujejo pretakanje krvi v koži, obnavljajo rdeča krvna telesa in poživljajo samoupravno živčevje, ki upravlja prebavila, krvni obtok, delovanje žlez itd. Sončenje vpliva zelo ugodno na jetiko kosti in sklepov.

Učinki sončne kopeli so odvisni od višine sonca, kar je v zvezi z zemljepisno širino kraja in odvisno od letnega in dnevnega časa. V naših krajih je največji učinek sonca v juniju in juliju, torej za časa največje sončne višine. Pred 9. uro dopoldne in po 4. uri popoldne je sončni učinek tudi v visokem poletju neznamen, prav tako tudi opoldne od sredi oktobra do sredi marca. Smotno doziranje sončne kopeli so izborno sredstvo za tvorjenje obrambnih snovi proti povzročiteljem kužnih bolezni, za zdravljenje marsikaterih kožnih bolezni, za ublažitev prekomerne občutljivosti kože, za uravnavo presnove apna in za odpravo motenj vegetativnega živčevja. Sončiti se moramo previdno. Zdravi ljudje začno s sončenjem celega telesa po 5 minut na dan in nadaljujejo vsak dan po

bo slika o prebivalstvu popolna, je pa treba omeniti še približno pol milijona zamorskih sužnjev, ki jih posedujejo arabski šejki in drugi zemljiški gospodje. Na Arabskem polotoku še cvete trgovina s sužnji.

Arabci so borni kmetje

Približno 4 petine Arabcev so obubožani kmetje. Gosto so naseljeni na rodovitnih obalah Nila, Evfrata in Tigrisa ali po zelenicah, kjer obdelujejo svoj kosček zemlje, ki jim je ostal po številnih delitvah med dediči. So zelo zaostali, kajti uporabljajo še starinske in nerodne pluge, ki jih vlečejo bivoli. Vodo pa črpajo iz globokih studencev s posebnimi kolesi, ki jih poganjajo ljudje.

Pridelki so pičli, arabski kmet pridela na hektar približno samo eno petino tega kar pridela evropski kmet. Številni Arabci pa so še vedno nomadi, to je pastirji, ki se s svojimi čredami sele od pašnika do pašnika, v večnem iskanju boljše paše za njihove povečini zanemarjene kamele, koze in ovce, ki kar gomazé od mrčesa.

Življenje je zelo težko. Večina Arabcev živi v bornih glinastih kočah. Malaria, jetika in druge bolezni so zelo razširjene. Če izvzamemo mesta, zdravstvene službe ni. Nepismenost je velika, računajo da v Egiptu 75% prebivalstva ne zna brati, v Iraku in drugod pa kar 90%. Le v Libanonu je nekoliko bolje, ker ondi velja splošna šolska obveznost. (Konec prih.)

Sončenje, sončarica in vročinska kap

5 minut več, do 1 ure dnevno. Glava mora biti vedno zaščiten pred soncem, na oči pa temne varovalne naočnike. Bolni ljudje se pa naj posvetujejo z zdravnikom glede sončenja. Pri pljučni jetiki je sončenje zelo nevarno, ker povzroča krvavo kašljanje ali celo krvotok. Pri sončenju je treba paziti na sončne opekline, ki odgovarjajo navadnim opeklinam 1. in 2. stopnje, to je rdečina na koži, oziroma kožni mehurji in bolečine.

Za obrambo proti sončnim opeklinam, ki jih povzročajo ultravioleto žarki, je važno vedeti, da obstojijo ultravioleto žarki sonca iz različnih valovnih dolžin. Kratkovalovno ultravioleto žarkovje povzroča pordečenje kože in opekline, dolgovalovni ultravioleto žarki pa porjavijo kožo. Kdor hoče pri sončenju zabraniti dostop kratkovalovnim ultravioletnim žarkom, si mora namazati kožo z mazilom ali s kremo, ki zadržuje kratkovalovne ultravioleto žarke, obenem pa dopušča, da učinkujejo dolgovalovni ultravioleto žarki na kožo. Ultravioleto žarkovje vpliva lahko silno kvarno, včasih celo smrtno. Žarki od valovne dolžine 313 milijonin milimetra dalje umorijo mikroorganizme potom razkrajanja beljakovine. Uničijo tudi krovne celice kože in spremenijo njihovo beljakovino tako, da draži ta beljakovina kot telesu tuja beljakovina. Mazila, oziroma kreme zoper sončne opekline, so na prodaj v lekarnah in drogerijah in se je treba strogo držati priloženega navodila.

Ženske naj bodo previdnejše s sončenjem kot moški, prav tako morajo bolj paziti svetlosti kot temnosti. Tudi „indirektna“ sončna svetloba, ki jo odbija (reflektira) beli pesek na obali in beli sneg v ravnini, na planini ali na ledenikih, porjavi telo, ne da bi bilo treba leči na žareče sonce. Pri tem pa je neobhodno potrebno, da si zavarujemo

oči s temnimi naočniki, da ne utrpimo krvavitve v mrežnici in da ne oslepi oko. Hladna ali po vetru ohlajena koža na primer ob jezeru, morju ali po zimi na planini, ali z močenjem, hitreje porjavi kot topla koža. O tem se lahko prepriča potnik, ki se pelje v odprtem avtu soncu nasproti, in se mu koža ohladi zaradi prepriha.

Za sončarico (an Sonnenstich) lahko zbolimo, če učinkuje žareča sončna toplota neposredno na nepokrito glavo. Bolezenski znaki, ki se pojavljajo že lahko med sončenjem ali pri napornem delu na soncu, večkrat pa lahko par ur pozneje, so glavobol, naval krvi v glavo, slabost in občutek onemoglosti, teža v nogah, zehanje, migljanje pred očmi, slušne motnje in včasih celo prave ohromitve, zamegljena zavest, blodnje, halucinacije itd. Vzrok sončarice najbrž niso sami toplotni žarki, ampak tudi druge vrste žarkov, ki okvarjajo osrednje živčevje. Je to obolenje možganov in hrbtnjače, posebno srčnega in dihalnega središča v podaljšanem mozgu. Prva pomoč: Bolnika je treba takoj prenesti na hladen, zračen in senčen kraj. Obledo, ki utesnjuje, je treba zrahljati, oziroma odstraniti, na glavo hladne obkladke in krepiti mu srce z močno kavo. Če je potrebno, izvajati umetno dihanje, uporabiti nosna dražila, ponuditi mu osvežujočo pijačo in ga čuvati, da si kaj ne prizadene v svoji blodnji. Da preprečimo sončarico, moramo zavarovati glavo pred neposrednim vplivom sončnih žarkov z belim pokrivalom ali s slamnikom s širokimi krajniki, ali z mokrimi rutami. Po naravi poklica so posebno izpostavljeni sončarici zidarji na stavbi ter poljski in cestni delavci.

Vročinska kap je težka okvara organizma, ki se dogaja zaradi prekomernega nakopičenja toplote v telesu, in je oddaja toplote ovirana. To je mogoče, ako se človek nahaja pri vročem vremenu in vlažnem zraku v zaprtem prostoru, kjer je zbranih mnogo ljudi in pa tudi na prostem pri oblačnem nebu, na primer pri vojaških pohodih, kjer korakajo vojaki v strnjeni vrsti z zapeto obleko in so obloženi s polnim nahrbtnikom.

Medtem ko se pojavlja sončarica samo, če obseva sonce neposredno glavo, nastopa vročinska kap pri pokritem nebu ob mokrotoplem vremenu in ko ni vetra. Običajno ohladitev telesa ovira izhlapevanje znoja, ker okolišni prenasenični vlažni zrak ne more več sprejemati nobene vlage več. Razen tega se telo tudi ne more ohladiti z izževanjem toplote, ker druge osebe, ki stojijo tik prizadetega, oddajajo ravno toliko toplote. Človek pa tudi lahko utрпи vročinsko kap, če naporno dela pri veliki vročini in se prekomerno poti, pa iz kakršnihkoli zunanjih vzrokov nima prilike sproti nadomestiti izgubo tekočine s pitjem primerne količine sveže vode, kakor na primer kurjač. Pod takimi okoliščinami se mu zgosti kri, kar obremeni srce in dovede končno do omedlevice. Vročinska kap začne navadno z utrujenostjo, z glavobolom in z žejo, čemur se pridruži kaj kmalu bruhanje, slušne in govorilne motnje z otežkočeno hojo. Bolnik se polagoma onesvesti — omedli in treščil na zemljo. Srce razbija, diha težko in hitro in napadajo ga krči. Zaradi ohromitve srca lahko umre v nekaj urah. Takojšnji protikupepi so slični kakor pri sončarici: Bolniku je treba takoj odvzeti vse breme, mu odpeti obleko in ga položiti na hladen kraj. Če je rdeč v obrazu, glavo pokonci, če je pa blede, glavo navzdol. Telo razgaliti in čevlje sezuti. Telo in stopala umivati in drgniti z mrzlo vodo. Pri daljši nezavesti takoj poklicati zdravnika. Dr. G.

FRAN ERJAVEC, Pariz:

199

KOROŠKI SLOVENC

III. del.

Vsekakor je bil pa med člani krožkov, ki so se navduševali za ideje francoske revolucije, gotovo tudi marsikak Slovenec, toda — kakor že rečeno — ni znan od teh še nobeden, ki bi ga mogli že v tej dobi prištevati tudi med preporoditelje. Edino v Gradcu se je v hiši tamošnjega trgovca Wastla zbirala in navduševala za revolucijo večja družba dijakov (med njimi poznejši lavantinski škof Zimmermann), med katerimi se je nahajalo tudi nekaj slovenskih. Eden izmed njih, neki J. K. Naveršnik, slušatelj filozofije, je potoval med leti 1792-95 iz samega navdušenja za revolucijo celo v Pariz. Glede usmeritve drugih mož, ki so se pojavljali že v prvih letih revolucije v našem preporodu, iz te dobe še nimamo nobenih zanesljivih vesti, oziroma ne vemo za nobenega, ki bi se bil ogreval za francoske revolucionarje, pač je pa v „Merkische Laibacher Zeitung“, ki jo je tedaj izdajal v Ljubljani tiskarnar Merk, objavil nemški pesnik F. K. Schubart navdušeno pozdravno pesem revoluciji in Voltaire-ju.

Sploh je imel tedanji naš preporod čisto svojsko smer in vsebino, na kateri ni mogla vplivati revolucija v nobenem pogledu in skoro niti ne razvoj zgoraj očitanih političnih dogodkov v domači državi. Češki stanovi, čeprav po ogromni večini tudi nemški, so se ob delni vzpostavitvi deželne stanovske samouprave po Leopoldu II.

glasno zavzeli tudi za pravice češkega jezika, dočim so imeli sebični stanovi naših dežela pred očmi izključno le svoje lastne koristi (gl. II. del, pogl. XXXI), tako da je torej ostal v tem pogledu položaj našega preporoda nespremenjen, kajti kakih novih odlokov glede vsiljevanja nemščine ni bilo izdanih v tej dobi nobenih, pač se je pa vlada po vsej priliki pri svojih razglasih manj ozirala tudi na slovenščino nego poprej. Enako je ostala brez vsakega vpliva tudi opustitev dotedanje prosvetljenjske vladne smeri in uvedba policijskega reakcionarstva, kajti naš preporod se sploh ni dotikal niti svetovnonazorskih vprašanj, še manj se pa seveda zanimal za politična, temveč je imel pred očmi predvsem usposobljenje našega jezika za višjo književno proizvodnjo, njeno razširjenje na vsa posvetna področja, s tem prosvetno čim bolj dvigniti naše ljudstvo ter mu vzbuditi že tudi narodno zavest.

Že v prejšnjem (II.) delu te svoje zgodovine sem skušal v glavnih obrisih očrtati prvo obdobje našega preporoda, čegar ognjišče je bila Ljubljana z baronom Zoison, Linhartom in Japljem na čelu. Od obmejnih slovenskih dežela je dala njihovim prizadevanjem mogočen prispevek le naša Koroška z Gutsmannom, ki sicer ni bil prosvetljenec, toda njegovo obsežno in smotno delo je imelo izrazito preporodni značaj. Ljubljana je ostala žarišče našega preporoda tudi v tej dobi, to je v zadnjem desetletju XVIII. stoletja. Tu so delovali še vedno trije krožki, namreč Zoison, janzenistični in meniški, od katerih je prispeval vsak po svoje k našemu preporodu.

Najvidnejše ljubljansko središče našega preporoda je ostal še tudi v tej dobi bogati in visoko izobraženi

prosvetljenjski baron S. Zois. Začela ga je pa ravno v teh letih vedno hujše mučiti bolezen (protin), tako da je mogel vse redkeje zapuščati svoj dom, a od l. 1797 dalje sploh ni mogel več iz svojega stanovanja. V takem položaju se je mogel še v večji meri posvečati kulturnim vprašanjem. On je zbiral v svoji gostoljubni hiši najposobnejše tedanje naše prosvetljenjske preporoditelje, nekako usmerjal njih delo na vedno širša književna področja in jim preskrboval knjige iz vseh slovanskih jezikov. Glavni izvrševalec Zoisovih načrtov je bil A. Linhart, ki je ravno v teh letih izdal še drugo slovensko gledališko igro (1790), to je mojstrsko prireditev znamenitega predrevolucionarnega Beaumarchaisovega „Figara“ pod naslovom „Ta veseli dan ali Matiček se ženi“, ter drugi del svoje velike zgodovine Slovencev (1791), polne preporodnih isker. (Dober Linhartov znanec je bil tudi celovski Kleinmayr.)

Drugi, važen član Zoisovega krožka, J. Japelj, je bil pa obenem tudi duša janzenistične duhovniške skupine. Ta nam je ustvarila vse nove nabožne in cerkvene priročnike s prvim katoliškim poslovenjenjem Sv. pisma in to v izredno skrbnem jeziku. Član te družbe je bil tudi koroški Slovenec M. Koben, ki je služboval tedaj kot profesor v ljubljanskem semenišču. — Stari meniški krožek je pa v teh letih že ugašal, kajti njegovo središče, M. Pohlin, je bil že l. 1784 zopet premečen nazaj na Dunaj, kjer se je mnogo družil z Denisom in se kot edini slovenski preporoditelj osebno seznanil celo s „patriarhom slovanskega jezikoslovja“, Dobrovskim, a J. D. Dev, izdajatelj „Pisanic“, je tedaj že umrl.

(Dalje prihodnjic)

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Medeljska bratovščina

(Nadaljevanje in konec)

Bil je res sila učen. Obelodanil je obširno in temeljito monografijo o bastardiranju divjih zajkeli s fazani. Žalibog ni niti en lovski list priobčil primerne, resne ocene; zdelo se je, kakor bi hoteli zavidni hinavci s hudobnim molkom ubiti pisatelju veselje do plodonosnega znanstvenega dela. Ali modri gospod profesor Plešoprask se je tolažil z imenitnim pregovorom: nehvaležna domovina piha na vsakega preroka, ki ni pritepenec. Tešila ga je pa tudi druga, nič manj tolažilna prislovičica: Invidia gloriae comes — zavist spremlja slavo! Zato je izza svojih velikih temnovišnjevih naočnikov zaupljivo in bistro gledal v prihodnost.

Blagajnik je bil pa krojaček Zgaga, jako nemiren in siten duhek. V vsaki stranki, v vsakem poklicu, v vsakem društvu je nemarna garjeva ovca, ki dela zgolj zgago; ovca, ki nima pravih možnosti; ovca, ki ne zida, ampak le podira; cokla, ki ovira napredek in se satansko raduje, ako more koga žaliti in jeziti. Taka žalostna cokla je bil tudi krojaček Zgaga, veleposestnik kocinastih bradavic. Ugovarjal in zanikaval in nagajal je zgolj iz gnusne navade, pikal in ubadal je iz prirojene zlobnosti. Bil je tako droban in kratek, da ni vreden nobenega daljšega opisa.

Najprvo so nedeljkarji sestavljali, popravliali, pilili in hektografirali pravila vzorne „Nedeljske bratovščine“. Posvetovali so se o vsaki malenkosti tako temeljito in natančno, da so spravili nad sto hudih paragrafov na papir. Seje so bile v zadnji sobi Kašoliznikove gostilnice.

Stvar pa ni bila tako enostavna in lahka, kakor bi si nemara kdo mislil, ampak narobe. Zakaj ne v zaloskalskem revirju ne v sosednjih loviščih ni bilo že več let ne duha ne sluha o divjačini. Nikjer nobene jerebice, nobenega zajčka, nobene neverice! Prejšnji zakupniki teh lovov so bili taki strastni „lovci“, da so postreljali, pobili, pomendrali, pomečkali, porazmesarili, podavili, poiztrebili vse, kar leze ino grede po zemlji ino leta po zraku.

Že zdaj vidimo, s kakšnimi zaprekami se je morala boriti občudovanja vredna „Nedeljska bratovščina“.

Ako brat Kašoliznik ne bi bil točil tako izbornega cvička in prodajal tako tečnih krač, bi bili junaški nedeljski bratje omagali gotovo že prvi teden svojega zakonodajalskega poslovanja. Izvrstna pijača in hrana pa jim je pomagala tako uspešno, da so z združenimi močmi že v osmih sejah sijajno premagali vse težave.

In posrečilo se jim je bolje, nego so bili pričakovali najbolj trdovratni optimisti. Takoj v petem paragrafu so določili, da plača devet litrov globe v občno korist „Nedeljske bratovščine“ vsak, kdor bi se izpozabil in šel lovit tudi na delavnik. Za društveno geslo so si izbrali ponosne besede pevca slovenskega:

Praznika ni se bal,
Niti nedelje!

Med drugim so seveda strogo določili v posebno dolgem paragrafu, da ni nikomur

dovoljeno, streljati na svojega bližnjega niti s kroglo niti s šibrami. Natanko pa so odmerili strelnino za vse živali, tudi za one, katerih ni bilo v lovišču.

Kakor ima vsaka dobra stvar svoje nasprotnike in zlobne sovražnike, tako jih je imela tudi prekorna „Nedeljska bratovščina“. Že prelepo ime samo ob sebi je bilo nekaterim podlim in zavidnim dušam oster trn v peti. Nevoščljivci so zabavljali, naj bi si bili nedeljski bratje izbrali rajši ime: „Prostovoljno žejogasilno društvo“.

Idealni nedeljski bratje pa se, hvala Bogu, niso brigali za tako in enako infamno zafrkazen ter so hodili pridno vsako nedeljo in vsak zapovedani praznik na lov.

Da ni bilo nobene divjačine, to jim ni kalilo veselja do lova. Prvi se je nesmrtno oslavljal suhi in dolgi brat Pipopuh.

Dokazal je s popolnoma zanesljivimi pričami, da je sam ustrelil kapitalnega živega močera.

Še tisto nedeljo je imela „Nedeljska bratovščina“ v praznično okrašeni gostilnici Kašoliznikov slavnostno sejo. Veselo presečenjeni bratje so čestitali srečnemu strelcu v dolgih in vendar jedrnatih govorancah, mu poklonili dragocen, handžarju podobno nož za lov na močera in kronali Pipopuha za kralja vseh pravih nedeljskih lovcev z dostavkom, da bodi ta visoka in redka čast dedna v njegovi vелеcenjeni rodovini, dokler ne umre zadnji Pipopuh. Slavljence jih je ginjen zahvalil in plačal prijetno navdušenim tovarišem več velikih posod cvička. Od Pipopuha je velo nekaj tajnovitega, nekaj velikega. Obseval ga je mistični nimbus nedeljskega lovca, ki je res nekaj ustrelil. Profesor Plešoprask je

Ferenc Molnar:

Pri iskanju službe

Na vratih tovarne mila je visela ploščica „Obiski glede službe so brezuspešni. Nimamo nobenega prostega mesta!“ je bilo napisano na njej. Ludvig Bodrogi pa se kljub temu ni obrnil. Že mesec se je v mestu podil za službo, sedaj pa je bil pri koncu svojih moči. Nemogoče je bilo, da bi še dalje tako stradal z ženo in otroki, nekaj je moral dobiti v roke. Ravnatelj te tovarne je bil njegov nekdanji sošolec, ta se ga ne sme otrestiti. Zala tajnica se je angelsko smehljala, toda njen odgovor je bil neusmiljen: „Obžalujem, gospod ravnatelj Tolnai je odpotoval.“

Tedaj pa so se odprla vrata in z debelo cigaro v ustih je prikorakal ravnatelj Tolnai. Takoj je spoznal Bodrogija in videl, da se mu mora zelo slabo goditi, kljub temu pa je bil prav prijazen z njim. Le da ga pač ni več tikal. „Stopite noter, sedite. Ne, službe vam žal ne morem dati, ker odpuščamo. Ampak dal vam bom priporočilo za tovariša v tekstilni stroki.“ Čez dve minuti je bil Bodrogi spet na cesti.

Pri tekstilnem mogočnemu se mu ni uprl angel, marveč neka kislja kumara. Vendar priporočilo je le vleklo. Že po eni uri je

določil latinsko ime ustreljene zverine in obljubil lahkoumevno predavanje.

Tako so se nedeljski bratje izvrstno zabavali in vsako nedeljo uživali nedolžno veselje. Ustreljenega močera da so dali lepo napačiti in ga namestili takoj pod kaligrafirano geslo. Njih veselje je priklopelo do vrhunca, ko je kmalu potem Bibolazov pes Putifar izvolal, izkopal in ujel krasnega krta na brakadi. Tudi umrjoče ostanke krtove so poslali spretnemu dermoplastu in postavili mično živalco kraj močera. Imeli so torej že kar dve zares jako redki lovski trofeji. Malone vsak večer so imeli slavnostne seje v izborni gostilnici brata Kašoliznika in občudovali krta zdaj močera.

Tedaj pa je šinil nečisti duh v brata Zgago, da je vsfal in odprl svoja usta in začel verižiti in klobasati menda takole:

„Slavni ljudje božji! Kaj pa, če bi nakupila naša „Nedeljska bratovščina“ zajcev, srn, jerebic in fazanov in jih zaredila v našem docela ogoljenem lovišču, kaj?“

Vseh drugih osm bratov je zazijalo ob enem kakor na vojaško povelje. Vnela se je srdita debata.

Vsi so napadali brata Zgago in ga zmerjali z megalomanco, ki hoče sejati seme razpore v mirno bratovščino. Poudarjali so, da bi zagrešili največjo neumnost tega stoletja, ako bi sprejeli Zgagov nujni predlog. Naglašali so, da bi nakupljena divjačina gotovo ušla v sosednja prazna lovišča; da bi se jim sosedje lahko smejali in po pravici in hrustali njih zajce in jerebice pa tako dalje. In oglasil se je „Nedeljske bratovščine“ modri načelnik Bibolaz, rekoč: „Počakajmo rajši, da nakupijo in zaredijo divjačino — sosedje!“

Z veliko vnemo so sprejeli ta pametni predlog. Sitni Zgaga pa je moral plačati tri litre vina, da ga niso poslali v pregnanstvo.

stal pred ravnateljem. Ta je prebral tistih nekaj vrstic in skomignil z rameni. Tudi on nima nobenega praznega mesta. „Morda bi kot zastopnik, če bi bilo mogoče,“ je javkal Bodrogi. „Če bi bil gospod ravnatelj tako dober.“ Govoril je tiho, jecljajoče, hripavo. Ravnatelj Nagy je moža mirno, zdolgočasno opazoval. Njegov suknjič je bil pomečkan in zamaščen, namesto gumba pri telovniku mu je visela nit. „Ste že kdaj delali v tej stroki?“ je vprašal ravnatelj, samo da je nekaj rekel. „Ne, še nisem imel priložnosti, vendar pa bi poskusil.“ — „Potem vas ne morem sprejeti. Kdor hoče napraviti posle, mora imeti izkušnje in strokovno znanje.“ Opazil je njegovo razburjenje in pomirljivo dejal: „Dal vam bom priporočilo.“ Potegnili je listnico iz žepa, vzel vizitko in prijel za nalično pero. Tedaj je kislja kumara pomolila svojo glavo skozi rezo vrat. „Neka dama želi govoriti z gospodom ravnateljem. Ne morem preklopiti, aparat ne funkcioniра.“ Nagy je odložil pero: „Pridem.“

Na pisalni mizi je pred Bodrogijem ležala listnica. Kakor v začarano kačo je strmel vanjo. Iz sosedne sobe je zvenel elektri-

Da bi vam pa zdaj popisal razburjenje, ki je tedaj zajelo vso Ameriko; — kako je novica učinkovala še desetkrat huje, kakor Barbicanovo sporočilo; kaj so pisali ameriški časopisi, kako so to vest sprejeli in kako so opevali bližnji prihod junaka s stare celine; da bi vam naslikal mrzlično razburjenje, ki se je polotilo vseh in vsakogar, da so šteli ure, minute in sekunde; da bi vam podal samo medel odtis tiste utrujače more, ki je trpila vse možgane z eno samo mislijo; da bi vam pokazal, kako je ena sama skrb potisnila na stran vse druge opravke; kako je delo počivalo in trgovina zastala; kako so ladje obtičale v pristanišču, da ne bi zamutile prihoda „Atlante“, ali pa so prihajale polne in odhajale prazne in kako so po zalivu Espiritu Santo neprenehoma križarili parniki, tovarne ladje, jahte, čolni in čolnički; da bi preštel tiste tisoče radovednežev, ki so v 14 dneh početovali prebivalstvo Tampa-Towna in morali prenočevati pod šotori kakor armada v vojni — to je naloga, ki presega človeške moči in bil bi preveč predrzen, če bi se je lotil.

(Dalje prihodnjiki)

zirani Nagyjev glas: „Da, seveda, srce moje, dobiva se ob sedmih, skupaj bova večerjela.“ Bodrogi je zadržal. Ali je še čas? Sklonil se je nad mizo in hitro vzel enega, dva, tri, štiri, pet bankovcev iz listnice. Bili so sami stotaki. Vtaknil jih je v hlačni žep in sedel v naslanjač poleg pisalne mize. Globok mir ga je prevzel. V žepu ima denar! Družini ne bo treba več stradati. „Točen bom“. Bodrogi se je nasmešnil. Sestanek. Kdaj je on zadnjič imel sestanek?

Ravnatelj ga je nevoljno pogledal. Kako da se je drznil sesti? Prijel je za pero, pri tem pa je njegov pogled padel na listnico, ki jo je bil pozabil. „Margit!“ je poklical tajnico. „Pošljite mi Antona, da bo teh deset tisoč nesel v banko.“ — „Takoj, gospod ravnatelj!“

Ali bo izgubo denarja takoj opazil? — je premišljeval Bodrogi. Za čudo ni občutil nikakega razburjenja. Vstal je, njegov glas je zvenel sveže in glasno, ko je rekel: „Ne potrebujem priporočila, gospod ravnatelj. Lahko si prihranite pisanje. Saj nima smi-“

Ravnatelj Nagy je postal rdeč ko rak. Ta ton! „Hotel sem vam prinesiti kupčije,“ je nadaljeval Bodrogi, „vam dati na razpolago svoj obširni krog znancev, vi pa to odklanjate, čeprav se temu čudim.“

Ravnatelj takega govora ni bil vajen. „Saj ste sami rekli, da nimate izkušnje, ne strokovnega znanja!“ — „To lahko mirno prepustite meni! Nihče nima izkušnje, kdor začne kakšno novo stvar. Te se pridobije prav med delom. Prav tako strokovno znanje. Kaj delate tak teater zaradi piškavne zastopstva? Nastop je vse!“

Ravnatelj Nagy bi se bil skoraj na glas zasmel. Tak predrznež mu še nikoli ni prišel pred oči. Ta bi nazadnje res mogel napraviti kupčije. „Prav,“ je rekel, „poskusite. Tajnica vas bo peljala h gospodu Goereju. Margit!“

Med vrati se prikaže kumara: „Ali Anton lahko pride? — Ali Anton lahko pride? — Takoj? Tega gospoda Bodrogija boste peljali h Goereju. Namestili ga bomo kot zastopnika.“ Margit izgine. Bodrogi obse di. Ravnatelj ga nepotrepljivo gleda. „To bi torej bilo v redu,“ prične Bodrogi znova, vendar v tonu, kakor da bi ravnatelju narekoval v stroj. „Sedaj pride še pred-ujem na provizijo!“ — „Pri nas ne dajemo pred-ujma!“ — „Brez pred-ujma načelno ne delam nobenih kupčij! Že jutri vam bom prinesel nekaj poročil, provizija pa zapade šele...“ — „Da, kadar prispe kupnina.“ — „Prav zato pa potrebujem akontacijo.“ — „A kaj pa si vendar predstavljate? Koliko pa hočete imeti?“ — „Tisoč!“ — „Izključeno! Takoj tisočak! Kaj vam pride na misel?“ — „To je cel kup denarja, menite, kaj?“

Ravnatelj Nagy razmišlja, da bi moral moža pravzaprav vendarle vreči ven. Gledal ga je, ko da bi ga hotel takoj požreti; Bodrogi pa mu je mežikal tako predrzno, da se je moral smejeti, kar ga je olajšalo! — „Imam še druge opravke.“ — „V redu. Teh pet stotakov pa bi prosil takoj. Ponavljam, že jutri bom prinesel naročila.“ — „Margit...! Napravite pobotnico za pet stotakov pred-ujma.“ — „Blagajnika ni tu, pride šele čez dve uri,“ je poročala tajnica. — „Kako to? Kdo pa mu je dovolil oditi?“ — „Vi sami, gospod ravnatelj.“ — „Oh da, seveda.“ Ravnatelj je spet zardel. Vzel je listnico, naštel pet stotakov in jih izročil Bodrogiju. „Blagajna mi bo jutri denar vrnila, Margit!“ Midva sva torej opravila, gospod Bodrogi Veliko sreče!

Bodrogi je spravil denar, se priklonil in šel. Ravnatelj mu pozdrava ni vrnil. Klical je slugo Antona. Sedaj spet sluge ni bilo. Tajnica je stekla na hodnik, da bi ga poiskala. Bodrogi je obstal v sosedni sobi. Segel je v hlačni žep in ven privlekel ves denar. Deset stotakov. Nato je smehljaje se spet stopil skozi vrata. Ravnatelj je zapvil: „Kaj pa že spet hočete?“ — „Le mir, gospod ravnatelj. Zmotili ste se. Namesto pet ste mi dali deset stotakov.“ — „Jaz? To ni mogoče!“ — „Prosim, sami se prepričajte. Deset kosov. Pet od teh je mojih. Le zato sem se drznil priti nazaj.“ Šel je in se med vrati obrnil z ljubeznivim nasmeškom: „Mislim, gospod ravnatelj, da ste me zares vklebili v svoje srce, zato se vam je primejala ta majhna pomota.“

Nesramen in simpatičen, si je mislil ravnatelj Nagy. Gotovo nam bo napravil kupčije.

JULES VERNE:

36

Potovanje na Luna*)

Ko je stopil k oknu, je množica utihnila, spregovoril pa je neki mešan, ki mu je brez ovinkov stavil tole vprašanje: „Ali je oseba, ki jo imenuje brzojavka ‚Michel Ardan‘, res na potu v Ameriko ali ne?“

— Gospodje, je odgovoril Barbicane, to vem toliko kakor vi.

— To je treba zvedeti, je vzkliknilo nekaj nestrpnih glasov.

— Čas nas bo že poučil, je hladno odgovoril Barbicane.

— Čas nima pravice držati v negotovosti vso deželo, je povzel govornik. Ali ste spremljali načrt krogle, kakor zahteva brzojavka.

— Ne že, gospodje; sicer pa imate prav, vedeti moramo, pri čem smo; brzojav, ki je vse to razburjenje povzročil, naj pa zadevo še pojasni.

— Na brzojavni urad! Na brzojavni urad! je vpila množica.

Barbicane je odšel dol in se na čelu ne-

izmernege zbora ljudi odpravil proti pošti.

Nekaj minut pozneje je poslal centrali paroplovnih družb v Liverpoolu brzojavko. Prosil je za odgovor na tale vprašanja:

„Kaj je z ladjo ‚Atlanta‘ — kdaj je zapustila Evropo? — Ali je imela na krovu nekega Francoza z imenom ‚Michel Ardan‘?“

Dve uri pozneje je Barbicane prejel tako natančne podatke, da ni bil noben dvom več mogoč.

„Parnik ‚Atlanta‘ iz Liverpoola je odplul 2. oktobra — namenjen je v Tampa-Town — na krovu ima Francoza, ki je vpisan v potniško knjigo z imenom Michel Ardan.“ Ko je bila prva brzojavka s tem potrjena, je zasijal Barbicanu v očeh nenaden plamen, pesti so se mu krčevito stisnile in ljudje so ga slišali mrmrati:

— Torej je res! Torej je le mogoče! Ta Francoz res živi! In čez 14 dni bo tu! Ampak pri zdravi pameti pa ni! Prismojen mora biti!... Nikdar ne bom dovolil...

Vendar je še tisti večer pisal tovarni „Breadwill & Co“, naj do nadaljnjega izdelavo izstrelka odloži.

Nove maše na Koroškem

Pri Sv. Hemi . . .

Tako narod sprejema in časti svoje duhovnike!

Že nekaj dni pred 20. julijem, dnevom nove maše častitega novomašnika Simona Wutteja, je vse vrelo in se gibalo: mlado in staro je hotelo doprinesiti svoj delež k čim lepši proslavitvi novomašniškega slavlja. Dekleta so pletle vence in žrtvovali v letnem času tako potrebni počitek, fantje so stavili mlaje in pripravljali možnarje in moške so bili na delu, da postavijo oltar za novomašno daritev pod starodavno lipo pri Sv. Hemi, ki je že videla toliko srečnih in žalostnih dni našega razbičanega ljudstva. In pod to lipo je hotel novomašnik Simon Wutte zapeti svojo prvo daritev.

Srečna vas — ne Mala ves, ampak „velika“ vas, ki je smela letos že drugič sprejeti v svoje okrilje Gospodovega maziljenca novomašnika! To srečo so izžarevali. Veseli obrazi pod starodavno vaško lipo, kjer je zbrana množica pričakovala prihod novomašnika, ki je prispel v spremstvu mil. g. kanonika Aleša Zechnerja. Pozdravno pesem mu je zapel moški zbor pod spretno taktirko gospoda Petjaka. Dobrodošlico je najprej izrekel novomašniku domači gospod župnik preč. gospod Franc Posch, nato pa ga je pozdravil globaški župan g. Robert Erschen v imenu občine. Sledile so deklamacije najmlajših. V imenu Kat. prosvetnega društva je novomašnika pozdravil g. profesor Hutter. Tudi fantje so izrazili svoje veselje in ponos, da je njihov vrstnik bil povzdignjen do časti služabnika oltarja. Nato je Micka Wölbl novomašnika prosila, naj se pri svoji prvi daritvi spomni deklet, bodočih duhovniških mater. Erić Hudl je prosil v imenu fantov novomašnika:

„Spomni se, ko stopaš pred žrtvenik,
da narod Tvoj je mučenik,
za njega delaj, prosi, moli,
ob njem ostani tudi v bolih
Bojuj se zanj srčno,
za vero, za tla domača draga!
S Teboj je Bog in z Bogom zmaga!“

Nato se je zvrstila procesija v župno cerkev, kjer je č. g. Srienč tri dni pripravljala župljane na to slovesnost in govoril o vzvišenosti duhovništva in o tem, kako je vsak duhovnik dar božji, ki ga Bog podari župniji po dobrih krščanskih starših. Ostani mo božji narod, zakoreninjen v Bogu, v živi veri, čisti ljubezni in Bog bo ostal med nami po naših duhovnikih in mi bomo živeli kot narod in božje ljudstvo. Tako se župnija ni pripravljala samo na zunaj na novo mašo samo s slavaloki in venci, ampak tudi na znotraj, da se izkaže vredna te velike milosti.

Po litanijah in blagoslovu je novomašnik pokropil grob rajnega očeta ter molil za vse rajne duhovnike in župljane.

Drugi dan so možnarji navsezgodaj budili župljane in v vsej okolici naznanjali, da je nastopil dan velike slovesnosti nove maše. Ob slovesu od doma je novomašniku spregovoril njegov tovariš g. Janez Markic, ki je prihitel iz Gorice na to slovesnost. Z ganljivimi besedami je očrtal njegovo pot do duhovništva. Višek slovesa pa je bil, ko je mati sina-duhovnika blagoslovila z blagoslovljeno vodo. Po lepi pesmi: „Oj hišica očetova“ se je velika procesija napotila k Sv. Hemi, kjer mu je Falandrova Lonca izročila novomašni kelih, dar novomašnikove matere.

Nova maša je bila res nova, ker so novomašniku stregli zgolj letošnji novomašniki, č. g. Janez Skuk iz Libuče in č. g. Janez Markic iz Male vasi. Med sv. mašo je lepo prepeval moški zbor pod vodstvom g. Janeza Petjaka. Vmes pa je prepevalo ljudstvo ljudske pesmi, ki jih je spretno dirigiral in spremljal s pihali č. g. Cergoj iz St. Lipša.

Milostljivi gospod kanonik Aleš Zechner kot novomašni pridigar je poudarjal svetost in bogoslužnost tega kraja, kjer je ljudstvo že iz sive davnine sem častilo Boga. Saj na tem kraju so zadnji čas odkrili temelje treh krščanskih cerkva. Zato si je ta sveti kraj pred 66 leti izbral tudi novomašnik preč. g. Alojzij Hutter za prostor, kjer je daroval svojo prvo sv. daritev. In po tolikih letih se danes spet obnavlja nekrvava daritev na tej gori v spravi dar nebeškemu Očetu. Naj bo ta prva sv. daritev novomašnikova čast in hvala nebeškemu Očetu za vse darove in prejete milosti in prošnja za blagoslovljeno delovanje v blagor duš in za širjenje božjega kraljestva med nami. Pozval je starše, da naj skrbijo za duhovske poklice, kajti poklici se rode v srcih globokovernih katoliških mater in očetov.

Razveseljivo je bilo, da je toliko vernikov hotelo iz novomašnikovih rok prejeti ne samo novomašni blagoslov, ampak tudi Začetnika življenja in da so ljudje kljub daljni poti in pozni uri še v takem številu pristopili k sv. obhajilu.

Po sv. maši je novomašnik še dolgo delil posameznikom novomašni blagoslov. Ljudi pa je bilo pri Hemi, kot jih je le redko toliko! To je bilo res pravo ljudsko slavlje. Vsi so bili enega duha in enega srca! Bili smo zbrani iz vseh treh dolin. Zastopana sta bila Rož in Zilja, Podjuna pa je prvačila, ker je pač bilo v Podjuni.

K slovesnemu obedu smo se popoldne zbrali v farni dvorani, kjer so č. šolske sestře s svojimi dekleti poskrbele, da so se vsi gostje lahko osvežili in podprli. Pri obedu so se vrstile napitnice, čestitke in voščila v vezani in nevezani besedi. Pevci in študentje pa so poskrbeli za veselo petje. Dva gospoda iz Zilje, č. g. Stindl iz Brnce in č. g. Čebul iz St. Lenarta pa sta se bala, da bi govorniki preveč samo pridigali in nam odvzeli dobro voljo, zato sta vse skupaj obrnila bolj na veselo plat, kar pač tako slavlje mora biti. Zato sta nas s pesmijo izpraševala malo katekizma, če se ga kdo še kaj spomni.

Po tem veselem živčavu pa smo se spet spomnili na Boga in smo šli k njemu v cerkev se zahvalit za lepi in veseli dan.

. . . in v Zagorju

Že eno leto so se Zagorje pripravljale na veliki dan nove maše našega dragega rojaka g. Pepija Adamičja.

Popolnoma smo prenovili cerkev od zunanaj in znotraj za ta veliki praznik. Prav vsak od vsake hiše v Zagorju je sodeloval, da se je moglo vse tako lepo pripraviti. Zadnji tedni in dnevi pa so bili še posebno polni dela in priprave tako pri cerkvi na prostem, kjer je stal novomašni oltar, kot tudi na domu gospodja novomašnika.

V soboto zvečer smo se zbrali v velikem številu pri slavaloki pri cerkvi svete Ane. Ob 7. uri zvečer smo sprejeli našega novomašnika, ki se je pripeljal v spremstvu svojih duhovnih staršev in obeh novomašnih pridigarjev.

Najprej so pozdravili gospoda novomašnika otroci z pozdravnimi deklamacijami. Nato pa ga je pozdravil zelo lepo domači gospod župnik Mairitsch. V lepem pozdravnem govoru je izrazil vso srečo in veselje, ki ga doživljajo, zlasti sam g. novomašnik in njegovi domači, prav tako pa tudi vsi Zagorjani, saj so vsi tako tesno povezani v medsebojni soseski v ljubezni z dobro Adamičevo družino. Že tristo let živi njihov rod na lepem posestvu ob Dravi zvest veri v Boga in v ljubezni do doma in do naroda na tej lepi koroški zemlji. Po pozdravnem govoru gospoda župnika so pevci zapeli novomašne pesmi v pozdrav, nato pa je pozdravil gospoda novomašnika domači medgorski župan v slovenskem in nemškem jeziku. Nato smo spremljali g. novomašnika v cerkev, kjer so bile pete litanije in blagoslov.

Dan nove maše, je bil sončen v naravi, a tudi v dušah vseh, ki so prišli od blizu in daleč na ta veliki dan v Zagorje k sveti Ani, kjer je poleg cerkve stal hep novomašni oltar, na katerem je bila milostna podoba Fatimske Matere božje.

Ob pol 9. uri je bilo slovo od rojstnega doma. Prostor pred hišo je bil premajhen, toliko ljudstva se je zbralo k temu tako pristrčnemu in ganljivemu slovesu. Domači pevski zbor mu je zapel Oj hišica očetova! Nato so ga z deklamacijami in poklonitvijo novomašnega križa pozdravili otroci; v slovo mu je spregovoril še domači gospod župnik. Med tem je na hišnem pragu g. novomašnik prejel poslovljeni blagoslov od rodni staršev in duhovnih staršev, katerim je potem sam podelil svoj novomašni blagoslov. Sledila je še nato blagoslovitev lepega križa, ki ga je postavila v spomin na novo mašo Adamičeva družina pri domači hiši. Nato se je ljudstvo uvrstilo v veličastno procesijo, ki se je med molitvijo in pesmijo v godbo pomikala na goro k Sveti Ani k novomašnemu oltarju. Možnarji in zvonovi pa so celo popoldne oznanjali vsej Podjuni, da se obaja v Zagorju nova maša.

Pred okusno okrašenim novomašnim oltarjem je mladina še enkrat pozdravi-

Omeniti moramo še neizogibnega fotografa č. g. Vinka, ki nas je malo vadil v potrpežljivosti, dokler nas ni vseh ujel v svoj aparat. Tedaj smo se začudili, koliko nas je pravzaprav. Če bi bil kakšen skupuh med nami, bi rekel, „Jej, koliko to košta!“ Pa bi ga že g. Srienč potolažil, ki je pri govoru pd. Kukmanu omenil, da Bog že vse prav naredi. Pozimi je padlo precej lesa po Podjuni, tako da ga duhovnim staršem ni bilo treba sekati in so zato lahkega srca prevzeli na svoje rame to sladko breme.

Tako smo bili veseli v pozni večer in dobre volje, ker smo bili na božji ženitnici, kjer ni bilo žalosti in ne prepira in nas drugi dan ni bolela glava po slabi pijači.

Zato zdaj veselo kličemo: Novomašnik, ostani med nami, saj Te imamo radi!

Bodočim novomašnikom sedanjim študentom pa: Bog živi študente vse mašnike in matere!

Da bo še več novih maš,
za nas študente pa kaj klobas!

la gospoda novomašnika. Najbolj ljubeč pa je bil pozdrav njegovega 4-letnega nečaka, ki je pred oltarjem izrekel najprisrčnejša voščila svojemu stricu novomašniku.

Začela se je nova maša; k oltarju je pristopil g. novomašnik in zapel pesem k Sv. Duhu. Asistirali so mu msgr. dr. Illwitzer, regens bogoslovja in številni sobratje duhovniki. Med sveto mašo je ljudsko petje spremljala godba, ki ga je vodil preč. g. dr. Cigan. Vmes pa je prepeval domači pevski zbor.

Po evangeliju pa je sledila pridiga v obeh jezikih. V domačem jeziku je pridigal preč. g. p. Odilo Hanjšek, ki je za to izredno priliko prišel iz Amerike. Z njemu lastno ognjevito pridigo je postavil za vzgled svetniškega škofa Slomška in njegove sklepe, ki jih je storil pri svoji novi maši. Po končanem govoru pa je spregovoril preč. g. Gabruč v nemškem jeziku ter pokazal kaj je ljudstvu katoliški duhovnik. Obe pridigi sta bili polni bogatih nauk za vse zbrano verno ljudstvo.

Dan nove maše je bil v Zagorju res pravi evharistični dan. Velika večina vernikov je pristopila k svetemu obhajilu, saj je delitev svetega obhajila trajala tako dolgo kot vsa nova maša. Gotovo je bil to najlepši dan za vsakogar v življenju.

Mogočno je na koncu zadonela zahvalna pesem Te Deum, ki jo je spremljala godba, petje zvonov in pokaenje možnarjev. Po blagoslovu pa je ljudstvo še naprej prepevalo pred oltarjem Fatimske Kraljice, g. novomašnik pa je v cerkvi delil novomašni blagoslov posameznikom.

Popoldne pa so se povabljeni svatje zbrali v veliki novi dvorani pri Adamičevih k skupnemu obedu. Vse je bilo okusno pripravljeno in okrašeno. Med obedom pa so sledile lepe deklamacije in prepevali različni pevski zbori. Najprej so zapeli gostje iz Sveč iz Roža pod vodstvom g. Fajnika, ki je bil novomašnikov sošolec na Plešivcu. Večkrat so zapeli tudi Butijevi iz Šmarjete lepe koroške pesmi, pa tudi domači pevci so se dobro postavili.

Gospodu novomašniku pa je v pozdrav spregovoril preč. g. p. Odilo, materi in očetu pa medgorski gospod. Duhovni materi gospe Kristini in duhovnemu očetu g. Andreju Šturm, pd. Tomanu iz St. Tomaža, ki ga vsi koroški rojaki dobro poznajo, pa je spregovoril v pozdrav radiški gospod.

Marljivim kuharicam in vsem, ki so pripravljali slovesnost nove maše pa rojak g. novomašnika g. Wutte, župnik iz St. Petra na Vašinjah. Na koncu se je v lepem govoru zahvalil vsem g. novomašnik. Vsa novomašna slavnost je potekla v najlepšem redu in miru in vsepovsod se je videlo zlasti med domačini, kako še verno ljudstvo ljubi svoje duhovnike in se z njimi veseli sreče, ko zopet eden izmed domačinov postane duhovnik-novomašnik.

Gospodu Pepiju, novomašniku, želimo božjega blagoslova na njegovo pot duhovniškega življenja, njegovim srečnim staršem in bratu na iskreno čestitamo, da so doživeli tako lep dan nove maše svojega dragega Pepija in jim je s tem bogato poplačano vse, kar so v ljubezni storili, da je mogel postati duhovnik.

Na gričku pri Sv. Hemi je minulo nedeljo daroval svojo prvo sveto mašo č. g. Simon Wutte iz Male vasi pri Globasnici. Velika množica vernega ljudstva se je zbrala okrog oltarja pod starodavno lipo. V posebno velikem številu so prihiteli rojaki iz Podjune, saj je novomašnik njen sin. Nad pobožnimi verniki pa je pošumevala starodavna lipo, ki je videla že mnogo žalostnih in veselih dogodkov. Šumenje njenih listov se je s slovenskim ljudskim petjem ubrano zlivalo v mogočen, iskren slavošpev Bogu. (Foto Zaletel)

Koroški velesejem Celovec Kärntner Messe Klagenfurt

Avstrijski lesni sejem - Österreichische Holzmesse
od 7. do 17. avgusta 1958

bo imel naslednje posebne razstave:

1. Posebna razstava lesnopredelovalne industrije Avstrije
2. Posebna razstava: »Les je vedno moderen«
3. »Avstrijski transportni in odpremni salon«
4. Posebna gozdna razstava: »Povečanje prirastka v kmečkem gozdu«
5. Posebna razstava: »To je naša državna vojska«
6. Posebne razstave Zbornice za obrtno gospodarstvo — Institut za pospeševanje gospodarstva:
 - »Koroški mizar«
 - »Koroški lončarji in pečarji«
 - »Poklicna skupina koroške opekarske industrije«
 - »Koroški proizvajalci betonskih izdelkov«
 - »Puškarska obrt v Borovljah«

Pojasnila:

Ravnateljstvo velesejma v Celovcu, Magistrat, telefon 66-80 in 36-81, interne štev. 509 in 65 ter vse potovalne pisarne.
25% popusta na avstrijskih zveznih železnicah ter 50% popusta na vseh poštinih avtobusnih progah.

PLETILNE STROJE

PASSAP ročni pletilni stroj
bo tudi vas navdušil!
Dnevno predvajanje pri

SATTLER

Klagenfurt, am Heuplatz
in na KOROŠKEM VELESEJMU, šotor štev. 3.

Slovenske oddaje v radiu

Nedelja, 3. 8.: 7.30 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — Ponedeljek, 4. 8.: 14.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Veseli zvoki. 18.40 Za ženo in družino. — Torek, 5. 8.: 14.00 Poročila, objave.

Samospevi. — Zdravniški vedež: Spinalna ohromelost. — Sreda, 6. 8.: 14.00 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — Četrtek, 7. 8.: 14.00 Poročila, objave. — Kitajska lirika. — Petek, 8. 8.: 14.00 Poročila, objave. — Šoferski izpit ni kar tako... — Sobota, 9. 8.: 9.00 Od pesmi do pesmi - od srca do...

Sončna očala - Sonnenbrillen

OPTIKER SEKERKA
KLAGENFURT, 10. OKTOBER-STR.

Vsa sadna drevesca — jabolčna do 20% cenejša kot drugod — vam dostavi domača drevesnica ing. Marko Polzer, pd. Vazar, p. St. Veit i. Jauntal.

Tovarna peči „GRAMA“

Zaloga:

Klagenfurt, Fleischmarkt 6-8
telefon 35-07

proizvaja štedilnike, električne štedilnike, elektro-kombinirane štedilnike, elektro-kompinirane peči za peko ter peči vseh velikosti in izpeljav.

Novost: Polda-peč,

v kateri gori vse in jo lahko kurite z žaganjem, oblanci, ostružki, trskami, ivermi, čoki, drvmi ali rjavim premogom.

Obišcite nas na Koroškem velesejmu, šotorna lopa štev. 10.

LETNO BLAGO ZA OBLEKE LEPO IN
POCENI pri

L. Maurer

KLAGENFURT, ALTER PLATZ 35

Kmetijo (tudi zanemarjeno) vzamem v najem ali odkupim za doživljensko rento. Ponudbe na upravo lista pod značko: „Spodnja Koroška“.

Šentjakobčani
uprizorijo dne 15. in 17. avgusta 1958 ob 8. uri zvečer na župnijskem dvorišču v Št. Jakobu domačo zgodovinsko igro v 4. dejanjih

„Miklova Zala“

Po dr. J. Sketovi povesti dramatiziral Jakob Špicar
Sedeži po 10.— S, stojišča po 6.— S.

Čisti dobiček je namenjen za popravilo farne cerkve v Št. Jakobu. Vse od blizu in daleč vabi ob 50-letnici dramatizacije „Miklova Zala“, te naše častitljive narodne igre v domovino Miklova Zala prireditveni odbor

DIE MARKE DER MAN VERTRAUT

ALFA

P55
Die zweckmässige und formschöne Melkmaschine aus schwedischem Chromnickelstahl

JUNIOR
Die einfache und zuverlässige österreichische Melkmaschine aus Leichtmetall

P66
Der Hängemelker für höchste Ansprüche aus rostfreiem Chromnickelstahl

AKTIENGESELLSCHAFT ALFA-SEPARATOR
WIEN XII. WIENERBERGSTR. 31

ALFA Melkmaschinen und Melkmaschinenersatzteile

HANS WERNIG

Klagenfurt, Paulitschgasse - Prosenhof

BESUCHEN SIE UNSEREN MESSESTAND
FREIGELANDE BLOCK A und HALLE 4

Obišcite v Celovcu

Valkskeller

PRVOVRSTNI OBED IN VEČERJA
PO NAJNIZJIH CENAH

OGAL KOLODVORSKE CESTE
(Bahnhofstrasse)

AVTOBUSNA POSTAJA
(Autobahnhof)

F-R-C
möbel

bei der

Kärntner Messe

Kommen Sie bitte auf jeden Fall zu unserer Möbelausstellung in Halle 12, neben dem jugosl. Pavillon.

WIR HABEN EINE LOHNENDE
ÜBERRASCHUNG FÜR SIE
BEREIT!

FERCHER-REICHMANN & CIE
MÖBELFABRIK - VILLACH

JOHAN LOMŠEK

Št. Lipš, Tihoja, p. Dobrla ves

4 Vorteile:

1. Riesenauswahl - über 100 Ausstattungen
2. Die besten und billigsten Möbel Österreichs. Hartholzschlafzimmer von S 3.900
3. Ratenzahlung ohne Aufschlag, ohne Zinsen
4. Zustellung frei Haus mit eigenem Spezialauto

GRÖSSTE AUSWAHL IN:

Polstermöbeln, Teppichen, Matratzen; Vorhangstoffe zu sehr mäßigen Preisen

„DAS HAUS DER GUTEN MÖBEL“

KARL STADLER

KLAGENFURT / THEATERGASSE 4

SW-MÖBEL - VERKAUFSSTELLE

Beratung durch eigenen Architekten!